

Casopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 2.

V Ljubljani, 1. februarja 1895.

Leto XXV.

Hrepenenje po pomladi.

Kako mrtvo je vse v naravi,
Ni cvetk, in ptičic drobnih ni,
Da pele v sinji bi višavi — —
Pod snegom mrzlim vse molči.

Oj pridi, vigred, Vesna zala,
Oj pridi, pridi v dézel spet,
Da zopet boš nam cvetja dala,
Trosila ga na pusti svet!

Predragih ptičkov družba mala,
Ki v snegu mraza trepetaj,
Zapela bode: »Srčna hvala,
Pomlad, ker zopet si prišla!«

Povrni nam zelene trate,
Ogrni s cvetjem tihi gaj,
Daj nam prekrasne dneve zlate
Daj, vigred mlada, vse nam daj!

Kdaj bode kukavica pela,
Kdaj bo škrjanček jih drobil?
Kdaj izletela bo čebela,
Ob cvetju se metulj sladil?

Nebeško bo takrat na sveti,
Ko v cvetkah zadehtel bo log;
Začeli bodo ptički peti,
Slaviti Tebe, dobri Bog!

Pomlad, usliši hrepenenje,
Pripelji ptičke nam nazaj!
Obudi cvetke in zelenje,
Prerodi zemljo v krasen raj!

Mimica Sešarkova.

Jamnikov stric.

(Povest. — Spisal Kajtimar.)

II.

eden pozneje. Jamnik je proti poldnevu napregel belca, pogledal skrbno še jedenkrat, je-li koleselj očejen, kakor se spodobi, potem pa pognal proti železniški postaji: po brata je šel. Jožek in Ančka pa sta se izprva kisló držala, ker ju oče niso hoteli s seboj, potem sta se utolažila, saj dve uri nista cela večnost, a v dveh urah se je s konjem lahko prišlo s postaje. Ančka se je spomnila, da bi strica razveselila s šopkom cvetic, zato je molčé odšla na vrt; Jožek pa je smuknil v stričevo sobico: odkar je bila namreč preslikana, bila mu je neznanško všeč. »Danes je še dovoljeno«, mislil si je ter vse pretaknil, dokler se ni ustavil pri ogledalu. Viselo je na solncu in lep zajček je migal po nasprotni steni, kadarkoli ga je Jožek le za spoznanje premaknil. Jožku je bilo to všeč; snel je ogledalo in šel ž njim k oknu. Spodaj je bil vrt. Tiho, kar se je dalo, in varno je nastavil ogledalo, ujel solnce in naredil Ančki, ki je povijala šopek, zajčka na oči.

»Le stoj, ti porednež ti!« zapretila mu je Ančka, kateri se je zelo bleščalo in ni lahko delala svojega opravila. »Kaj bi rad vse nasmetil in razmetal po sobici — le čakaj, če stric zvedó, kakšen si!« Pa se je presedla na drugi konec klopice, na kateri je sedela. Jožek pa je začel nagajati in čimdalje rajši je nagajal. Brž je zopet naredil sestrici zajčka.

»Kaj ne boš miroval?« prosila ga je Ančka karajoč in si zakrivala z rokami oči. »Ali ne veš, da je očem škodljiva prevelika svetloba?«

Jožek pa se je smejal in z zajčkom lovil sestrico, ki se mu je umikala s konca na konec klopice. Ko je pa slednjič Ančka jela klicati mater, odnehal je vendar in se sedaj lotil petelina, ki je ležal z drugo kuretnino vred ne daleč strani zakopan v prst. »Koko — kokodak!« oglasil se je petelin nejevoljno, čudeč se, odkod tako nenavadna svetloba. Vstal je, nagnil glavo po strani in gledal, kaj bi to pomenilo. Pa mu je zopet brž migal zajček po modro-zeleno se spreminjajočem vratu. Petelinov »kokodak« je bil vedno glasnejši, kokoši, na katere je včasih po naključju prišel Jožkov zajček, jele so se tudi srditi, in da bi bil vrišč še večji, zapoje še stričevo ogledalo: »Cènk, cènk!« Nagajivemu Jožku se je slabo splačala njegova hudomušnost, ogledalo mu je padlo z okna in se razbilo na drobne kosce.

»Zakaj ne pustiš nobene stvari v miru?« zaklicala mu je Ančka, katera se je močno ustrašila žvenketa ubitega ogledala. »O, kaj bodo pa stric rekli?«

Jožek prvi trenutek ni vedel druge pomoči, kakor tiste, ki pomaga mladim ljudem največkrat — jokati je začel. Jožek je jokal, petelin pa je veselo zapel, češ, tako se godi tistim, ki se norčujejo iz mene; drugič bodeš pametnejši.

Mati Jamnikovka so tudi slišali, da se je nekaj ubilo, in hitro prišli na prag pozvedovat, kaj je. Ančka jim je vse povedala; Jožek pa je še vedno slonel na oknu in pretakal solze kesanja.

»Jaz te ne bom nič kaznovala, dosti si se kaznoval sam«, govorili so resno Jožku mati z vrta. »Le poglej, prva stvar, ki jo bodo slišali stric o tebi, že bo nerodnost. Lepo se bosta pozdravila.«

Kako se je prej Ančka veselila s šopkom! Sedaj pa je bilo še nji hudo zaradi Jožkove nesreče in sklenila je, da stricu ponudi šopek še-le naslednje jutro, ker drugače bi bil bratec preveč žalosten. Jožku pa se je poprej dozdevalo, da sta dve uri dva dneva, a sedaj? — Kar brž je zagledal zunaj vasi belca. Prišel je že iz stričeve sobice in pred vežnim pragom z materjo in Ančko čakal strica.

Stric je bil doma. Podal je desnico v pozdrav materi, tudi Ančki krepko stresel roko, češ, zdrava si že, tega ne utajiš, potem pa še Jožku. A precej je uganil, da mu nekaj leži na srcu.

»No, Jožek«, nagovoril ga je prijazno, »zopet si večji kakor lani. To rasteš kakor konoplja! Jeseni pojdeš v mestno šolo, saj si še tistih mislij kakor lani, ne?«

Nič odgovora.

»Kaj pa je danes Jožku, da je tako tiho?« obrnil se je sedaj proti materi, zakaj kot sodnik poznal je ljudi že po obrazu, če ni bilo v srcu vse prav.

»E, kaj bo — neubogljivost in pa nerodnost«, dejali so mati počasi, ker niso hoteli kar naravnost povedati, kaj je sinček naredil. »No«, potisnili so Jožka bolj pred strica, »sam povej!«

»Vaše ogledalo — —«, več pa Jožek ni mogel, solze so ga polile. Usmilila se ga je Ančka in stricu razložila, kako in kaj. Toliko usmiljenja je pa le imela z bratcem, da ga ni nalašč začrnila, ampak še skoro preveč ga je izgovarjala; rekla je namreč: »Ogledalo se je ubilo«; resničnejše bi bilo: »Jožek je ubil ogledalo.«

»E — e, same nesreče!« začudil se je stric. »Kakor so mi med potjo oče pravili, pobil se je zidarjev pomagač — sedaj pa še to! Kaj bode, kaj bode! — No, Jožek, le nikar se ne boj, ogledalo bom kupil novo, pa bode dobro. Saj mi ga nisi nalašč ubil, kaj ne, da ne?« Pa je prijel Jožka za brado in mu privzdignil glavo, da bi mu bral v očeh, kar z jezikom ni mogel povedati. Jožku se je odvalil kamen od srca. Posmejal se je veselo, obrisal solze in bil zopet nekdanji veseli Jožek. In kaj bi ne bil? Saj mu je bila krivda odpuščena.

»Kje imate pa onega dečka, ki se je ponesrečil?« poprašal je sedaj stric, ker se mu je že predolgo zdelo, da bi govoril samo o Jožkovi nesreči. »Jožek, poišči ga!«

Naglo je stekel le-ta ponj. Lucio je prikrevljal, noga namreč še ni bila čisto dobra, dasi že mnogo boljša, roko je pa tudi še vedno pestoval na obramnici.

»Zmeraj čepi kje sam za-se«, razlagala je gospodinja, »najrajši tam pod streho. Pa ga silim, naj hodi po solncu, nič ne mara. Ne vem, kaj mu je gori tako všeč?«

Lucio je tiščal zdravo roko v žepu, gledal nekako zbegano pred-se in molčal.

Stric ga je pogledal, rekel bolj za-se parkrat: »Mè—hè, mè—hè«, potem pa šel v hišo za gospodarjem, ki je tačas konja že dejal v hlev. »Poglejmo vendar, kako ste mi pripravili!« Vsi razen Jamnikovke in Lucia so šli v stričevo sobico. Poslednji je lezel počasi na vrt, prva pa je hitela v kuhinjo, da postreže prišlemu stricu s poštenim prigrizkom. (Dalje.)

Pri Lovčevih.

(Piše Ivan Rekar.)

I.

Lovčeva hiša stoji dober streljaj od naše vasice na robu velikega gozda. Malo koč domače vasi mi je ostalo tako živo v spominu, kakor ta. Pa saj sem tu preživel najlepša leta svojega življenja — potekala in potekla so mi tu zlata otroška leta ...

Gospodar Jaka, grajski lovec, bil je prav priljuden mož in rad je imel, da smo prišli k njegovemu Matijčku v vas. Hodili smo ž njim skupno v precēj oddaljeno šolo. Mi smo pa tudi radi zahajali k Lovčevim, saj tu je bilo vedno kaj novega, kar nas je silno zanimalo in veselilo. Največji naš prijatelj je bil Brkin. Kdo je bil Brkin? Kozel, rogat kozel, kosmat od nog do glave. Vendar ga ne smete takoj obsoditi; to ni bil navaden kozel. Znal ni le brstja obirati in lizati soli, bil je tudi prebrisana žival, da malo takih. O Brkin, Brkin, to vam je bil navihanec! Kadar smo pasli živino skupaj z Lovčevim Matijčkom, takrat je bilo pravo veselje. Ako se Brkinu ni več zljubilo po grmovju trgati zelenja, prišel je k nam. Mi smo bili svinjko, a on je stopil pred nas, zabeketal, in takoj smo morali jenjati. Če se je še kdo lovil ali skakal, zapodil se je vanj, in hitro je ležal na tleh, kakor je bil dolg in širok. Brkin ga je vselej za nameček dregnil med rebra. Palica ni nič pomagala, jedino, če smo mu dali soli, bil je krotek, in tedaj smo počenjali ž njim, kar smo hoteli. Jeden mu je sedel na vrat, drugi ga je vlekel za brado, tretji ga je tresel za roge, in vse to je prenašal z največjo potrpežljivostjo. Kadar pa nismo šli past, udarili smo jo naravnost k Lovčevim, Matijček je takoj privlekel iz hleva Brkina, in hajdi na zeleno grivo pod vasjo. Lovčeva mati so bili včasih nevoljni in godrnjali so, a Lovčev ded jih je vselej zavrnil: »Beži, beži, naj se nekoliko poigrajo ž njim, saj mu ne storé nič hudega; kozel je kozel!« In mati niso več ugovarjali, le to so še pripomnili:

ves v strahu čepim na kozlu ter čakam izida. Kozel dirja neprenehoma proti potoku tekočemu mimo vasice čez travnik. Sicer ni ta potok posebno globok, a vendar nevaren radi blata in širokosti. »Preskočiti ga ne bode mogel, pes bode pa tudi skoro za petami, uh, uh!« take misli mi rojé po glavi. Kozel dirja, jaz vpijem, pes pa laja in kaže ostre zobe. Sedaj smo pri potoku. »Kaj je storiti?« ni bilo časa vprašati, kajti kozel švigne v velikanskem skoku čez potok in — se iznebi svoje teže. Jaz padem v vodo, val me zagrne in skoro mi izgine zavest... Prebudim se in začudeno gledam krog sebe, — ležal sem na produ. »Si še živ?« slišim za seboj moški glas in spoznam mesarja iz sosednega trga. V hipu prihité tovariši in me prestrašeni ogledujejo. Mesar me prime za roko in odvede domov. Sedaj izvem, kako se je to primerilo. Mesar je bil namenjen v našo vas. Ko vidi, da se je njegov pes zapodil za kozlom, priteče hitro na pomoč in me tako še o pravem času potegne iz vode. Obleka je bila vsa zamazana. Bled in prepaden sem prišel domov. Kako se mi je godilo, lahko uganete sami. Ta dogodek me je pretresel in nikoli nisem več zajahal Brkina. To so zvedeli tudi gospod župnik in me v šoli vpricho vseh posvarili: »Samo angelja variha imaš zahvaliti za rešitev; glej, kako si prestrašil s tem nepremišljenim početjem svoje tovariše in mater pa očeta!«

(Dalje.)

Povesti iz avstrijske zgodovine.

(Piše Al. Stroj.)

I. Leopold V.

Pred Habsburžani so vladali v Avstriji Babenberžani. Med njimi se posebno odlikuje Leopold V., Hrabri. Živel je v onem času, ko so se zbirali v Evropi kristijani in hodili v sv. deželo, da bi jo rešili iz turškega jarma. Za znamenje so si pripenjali na ramena rdeč križ ter so se zaradi tega imenovali križarji. Mož se je ločil od žene, sin od starišev, delavec od svojega dela, poljedelec od svojega pluga, in vsi so šli v Sveto deželo, da bi rešili kristijane in si zopet osvojili kraje, po katerih je nekdam hodil naš Izveličar. Šli so Angleži, Francozi, Nemci v sveto vojsko, in tudi Avstrijci niso hoteli zaostati. Vodil jih je Leopold, ki je — kakor sam pravi — šel v boj za večnega, ne za časnega kralja. Med Leopoldovimi vojaki je bilo mnogo plemenitnikov z Avstrijskega, Štajerskega in gotovo tudi s Kranjskega, ker nam stari pisatelji pripovedujejo, da so tudi iz naše dežele šli vitezi s križarji.

Pomladi leta 1191. so prišli Angleži, Francozi in Avstrijci pred mesto Ptolomais. To mesto je branilo kristijanom vhod v sv. deželo; silno hrabro so se tukaj branili neverniki, kristijani pa so se tudi najbolj prizadevali, da bi si prisvojili ta kraj.

Zjutraj 12. rožnika 1191. je bila odločilna bitka. Kralj Rihard je zapovedoval Angležem, kralj Filip Francozom. Leopold pa Avstrijcem in Nemcem.

Sredi krščanskega šotora je bil postavljen visok, rdeč križ. Obsevali so ga prvi žarki jutranjega solnca. Tedaj se je dalo po srednjeveški navadi z zvonom znamenje, da se prične boj. Trobentači zatrobijo. Tisoči in tisoči se spustijo v boj, plemenitniki in priprosti vojščaki, vitezi in oprode, gospodje in služabniki. Meče potegnejo iz nožnic, kopja in sulice povesijo, loke napno.

»Bela moja vojna suknja naj vam kaže pot, dragi moji!« zakliče Leopold Avstrijcem. »Borimo se neustrašeno in pogumno! Saj se borimo za Boga! Naj zmagamo ali naj smo premagani: v križu bo naše plačilo.«

»Živela Avstrija! Živel Leopold!« zakličejo vojaki-križniki in gredó za vojvodom. Leopold ima okrog sebe zbrane Avstrijce, ohrabruje jih, opominja jih, da jih kliče sam Bog v boj. Sam se ne boji nobene nevarnosti, drzne se tudi v najhujši bojni metež. Kmalu je njegova prej bela vojna suknja vsa rdeča od krvi; samo oni del, kjer je bil prepas za orožje, ostane bel. Sedaj pa kaže njegova rdeča suknja Leopoldovim vojakom pot in jim vnema pogum.

Kristijani so premagali nevernike in jim vzeli mesto Ptolomais. Posebno zaslugo ob tej zmagi ima Leopold V. V spomin na ta boj so Avstrijci premenili prejšnji grb in zamenjali s sedanjim, ki nam kaže rdečo ravnino z belo prepečnico.

Slovenska govoric.

Ko prišel sem na svet,
V zibelki bil odét,
V uho mi prva je zvenela,
V ubranih glasih tiho pela
Slovenska govoric.

Za dném je minil dan,
Porastel sem močan
In znal sem dva izraza sama
In lepetal sem: ata, mama
V slovenski govoric.

Spoznaval sem Bogá
Iz vernega srcá,
Zvečer in zjutraj ma'i mila
Roké mi sklepala, molila
V slovenski govoric.

Z otroki čil, vesel
Po travnikih sem pel;
In molim, govorim in pojem,
Kot nekđaj, danes v glasu tvojem,
Slovenska govoric.

Slovenec sem in bom
Presrčno ljubil dom.
Obvaruj Bog ga vse nezgode!
Najljubša mi do smrti bode
Slovenska govoric.

Anton Medved.

Prvi „Vrtec“.

Gospod Jakop! Gospod Jakop!« zagnali so rovtarski otroci vsi v jeden glas in se vsuli v tesno sobo, da so se skoro zajezili pri vratih. V sobi so se prerivali po klopeh in se pehali po kotih, da je bilo kaj. Zakaj klopi so bile tri, otrok pa dokaj preveč, da bi mogli vsi vanje. Zato je vsak delal in razrival, da bi dobil prostor. Nihče ne stoji rad cele ure.

Ko so se otroci v šoli gnezdili in potegovali za sedeže, prihajal je gospod Jakop počasi po klancu. Zakrivljeno palico je čvrsto zatikal v pot. Zakaj po sencah je bil skrit pod prstjo še led, katerega še ni otajalo postno solnce. Očetje svetokrižki — pri sv. Križu se pravi tej gorski vasi — postajali so na pragu, pred hlevom, ali pri lesi, kjer so že bili, ter spoštljivo pozdravljali gospoda Jakopa. Marsikdo bi bil rad ogovoril gospoda, pa so molili na zlate bukvice. Kadar pa človek moli, ni ga motiti. — Zato so gledali možje za gospodom, in ko se je le-ta že skril v šolo, zavpil je Kopišar sosedu Trčku — popravljal je nekaj plot, ker mu ga je sneg pojezdil: »Ti, ta nam jih bodo pa naučili, ta! Nismo še imeli takih in jih nismo, Luka!« »Bodo jih, bodo!« pritrjuje Trček sosedu in vije brinov roč.

V tem je bil gospod Jakop že v šoli. Ali kak nered je bil ondi! Nekateri so sedeli, drugi se niso odkrili, drugi so gledali izza klobukov na gospoda, — sploh tako so se vedli, kakor taki, ki niso bili nikdar v šoli. Le Trčkov Tonček in Kopišarjev Francelj sta vedela, kaj se spodobi, če stopi učitelj v sobo. Doma so ju učili, in tudi v trgu sta bila že v šoli. Gospod Jakop to hitro opazi in Tonček in Francelj sta bila takoj odbrana, da bosta drugim vzgled. Dobro se jima je zdelo, kako pa. Prevzetna pa radi tega vendar nista bila. Zakaj slutila sta, da ni biti z lahka drugim vzgled. Če vse vate gleda, takoj zapazi ta ali drugi najmanjšo napako in revež vzglednik! Vsak ti jo oponaša, in vsa čast splava po vodi.

Prišel se je pouk. Toda, kako pa učiti brez knjige? Katekizma ni imel nihče razen Tončka in Franceljna. Drugi pa tudi niso znali kaj prida brati. Učile so pač nekatere matere, ali kaj bo to! Mati nima časa, da bi se trudila z otrokom, ko je treba gospodinjiti. Težko je bilo gospodu Jakopu; ali šlo je pa vendar. Kar ni šola dala, naučili so se doma. Tonček je dobil oddelek, Francelj pa tudi. Tem sta brala iz katekizma, in vsi so glasno ponavljali za njima. Zbirali so se, kakor in kjer je bilo bolj ugodno. Če je pihal mraz, zlezli so za peč in krog peči, Tonček ali pa Francelj pa na teme. Potem so nagnali molitvico in ponavljali in kričali, da so jo zapomnili. Nato so se seveda vselej malo oddahnili in se veselo poigrali.

Vsak teden je prihajal po dvakrat gospod Jakop k sv. Križu. Vesel je bil, ker so bili dečki pridni, dasi niso imeli tako lepe prilike, kakor drugi otroci. Zato jim je pa hotel tudi napraviti veselje in posebno tudi poplačati Tončka in Franceljna. »Ljubi otroci«, tako jih je nekoč nagovoril, »ker ste marljivi, hočem vam napraviti veselje. V beli Ljubljani pišejo bukvice nalašč za pridne otroke. Vse se bere v njih, kar hočete: Povesti, prigodbice, pesmice, uganke, in tudi lepe podobice so v njih. Ker vem, da radi poslušate pripo-

vedke in gledate podobe, zato sem pisal v mesto in naročil za vas »Vrtec«. — Aha, gledate, kaj ne, kaj je to »Vrtec«. Tako se pravi tistim bukvicam. In pravo ime imajo. Kakor na vrt mati posadijo koristna zelišča pa tudi cvetic posejejo, da se jih veselite, tako je s tem »Vrtecem«. V njem so koristna zelišča — lepi nauki, pa dišeče cvetlice, kratkočasni prigodki. Tonček in Francelj ga bosta brala, drugi pa poslušajte in zapomnite, kar boste zvedeli. Gotovo vam bo koristilo. Prinašala ga bo pa potovka. Vsak mesec boste dobili obsejano gredico — nekaj listov tistih bukvic.«

„Vrtec“ nesemo! „Vrtec“ nesemo!

Ko bi bili videli svetokrižko mladino, kako je počenjala tisti dan po šoli! Po vasi so se razpršili otroci in pravili, kogar so srečali: »»Vrtec« bomo dobili, »Vrtec« bomo brali.« Kaj so vedeli ljudje, kaj hočejo otroci? Ti so pa le svojo trdili in šli vsi k potovki — Barbi.

Pred hišo je sedela Barba in putke pasla, ko so prisôpli otroci k njej.

»»Vrtec«, Barba, »Vrtec« nam boste nosili, »Vrtec«! Gospod Jakop nam ga pošljejo. Veste pa ne umazati, ne strgati našega »Vrtca«!

Tako so tiščali vsi hkrati v Barbo, da so jo skoraj ujezili. Ali Barba je bila dobra žena. Otroke je ljubila, in ti so to dobro vedeli. Zato so tako brezskrbno vriščali krog nje.

Od tistega dné ni bilo miru pri sv. Križu. Otroci so nadlegovali stariše, da so jim kazali v pratikah, kdaj da pride srečni dan, ko dobé »Vrtec«. Ni

bilo mnogo dnij, pa so se vlekli kakor sama večnost. Ali kakor vse na svetu, tako je minulo tudi to. Barba je oprtala koš, stisnila pod pazduho velik rdeč dežnik in šla v trg. Drugi dan se je imela vrniti. Otroci so komaj po-južinali, že so šli vsi Barbi naproti. Pod vasjo je gola reber. Solnce se upira vanjo in privabi zgodaj iz nje kurice, vreso in druge cvetlice, ki cvetó v zgodni pomladi. S te rebri se vidi daleč po strmem klancu. Tam so se utaborili svetokrižki otroci in čakali Barbe. Trčkov Tonček je bil kar neumen samega veselja. Trgal je kurice, vtikal jih za kapo, vriskal in skakal, da se je razlegalo po sosednih bregovih. Vedno je hodil gledat, če Barba že gré. Kakor Tonček, tako so se veselili tudi drugi. Še celo Kopišarjeva Franica je privedla s seboj manjši sestri in čakala potovke. Toda ona je čakala le nove rute, katero je imela prinesiti iz trga Barba, ne pa »Vrtca«.

Dolgo so čakali. Veselje se je poleglo. Skrbelo jih je. Tonček je najbolj utihnil. »Barbe ne bo«, rekel je žalosten Kopišarjevemu in skoro na jok mu je šlo. Ali prav takrat se oglasi Franceljnov bratec Nejče: »Barba! Barba!«

Kakor bi jih bil s pračo vrgel, tako so se pcedili po rebri na pot in po tej proti Barbi. Sopihala je sirota. Zakaj naložila je, da je koš cvrkal in so se naramnice kar vlekle. Toda otroci so ji hitro zvedrili lice. Dobro je vedela, kaj hočejo, pa je le vprašala, kam hité s tako silo.

»Vrtec«, Vrtec«, ali ga imate?« vprašali so vsi in se kar lotili koša. Tonček bi bil najraje nanj splezal.

»Ti, čmrlj živi, ti«, razhudi se Barba.

»Saj vidiš, da imam že toliko v košu, da sem ga morala povezati kakor seneni voz, pa še ti hočeš zlesti nanj. I, ti čmrlj, ti!«

»Vrtec«, »Vrtec«, donelo je z nova. Tedaj poseže Barba čez glavo v koš in dvigne »Vrtec« iz njega. Pripravila ga je nalašč, ker je vedela, da jo bodo čakali.

»Vidite ga!«

Takrat jih pa že ni bilo več ukrotiti. Francelj jo je grabil za roko in se stegal po »Vrtcu«.

• Nejče je samega hrepenenja namrdnil okrogli obrazek, Tonček je pa pograbil kapo in jo ukaje vihtel, da so odletele vse kurice.

Toda Barba se ni dala pregovoriti, da bi jim »Vrtec« preje izročila. Vtaknila ga je nazaj v koš in sopihala navkreber. Otroci so jo pa spremljali skozi vas in klicali: »Vrtec« nesemo, »Vrtec« nesemo!« Ljudje so vtikali glave skozi okna, ali pa prihajali na prag in se z otroci vred veselili, češ, takega pa še ne.

Pri Kopišarju je raztovorila Barba koš in tam se je šele izpolnila otroška želja. Brali in poslušali so »Vrtec« in ga menda še dandanes beró; zakaj gospod Jakop jim gotovo neče kaliti nedolžnega veselja.

Basnigoj.

Iz naše vasice.

(Piše Janko Barle.)

XXIII.

Gas se vrti hitreje, kakor bi si kdo mislil. Nismo se še dobro privadili pomladi, evo ga že tu toplega leta. Človek toži zaradi vročine in veselo pričakuje hladovite jeseni, ali tudi ta pride, a njo zameni večkrat še mnogo prezgodaj mraz in pa zima. Pa tudi zima ne traje večno; solnčece se prikaže, sneg skopni in tisoč in tisoč cvetic oznanuje zopet veselo pomlad. In tako se menja leto za letom.

Nastopil je tisti čas, ko je človeku najbolj ugodno v sobi. Res nas ni še starikava peč vabila k sebi, vendar venkaj na prosto nas tudi ni mikalo. Deževalo je ali to ni bil oni topli dežek, po katerem bi se dalo tako ugodno bosih nog capljati po dvorišču, to je bil dež hladen, pred katerim je bežal vsakdo, če ni imel zunaj silnega posla. Po celi vasi je bilo blata, da ga je kdo izmed nas komaj pregazil. A če se je zjasnilo, tudi ni bilo ugodno. Mrzel veter je žvižgal okrog hišnih streh in sipal porumenelo listje na zemljo. Uboga drevesca!

Tako je bilo zunaj, v hiši je pa bilo bolj prijetno. Zadnji poljski pridelki so bili že pod streho. Nekega popoldneva se je kar ustavil pri nas stari Jernejček, — prišel je zelje ribat. To je bilo vedno njegovo opravilo, moje je pa bilo, da sem tlačil naribano zelje. Hencajte, to je bilo veselja! Počasi je šlo seveda, kaj bi tisto? Mnogokaterikrat sem moral gaziti okoli po kadi, da se je zelje nekoliko poleglo. Ali kaj, ker so ga še vedno donašali. Mati so stali poleg in potresali po zelji sol, narezane kutinje in druge stvari, katere se devajo v zelje. Večkrat so me poprašali: »No, ali je že kaj vode?« Vendar voda se v zelji še vedno ni hotela prikazati. Naposled je bilo pa vendar vedno bolj vlažno in pokazala se je voda; tedaj je bilo šele pravo veselje gaziti, dokler ni bilo nazadnje dovolj. Skobacal sem se iz kadi, a gori na zelje smo položili deske in naložili veliko kamenje, da se zelje povsem skisa. Podobno je bilo tudi, kadar smo ribali repo in se tako preskrbeli za celo leto. Ej, kdo ne bi rad gazil zelja in repe, saj se to dvoje jedi tako poda suhemu okraju, mastni klobasici, ali pa ričetu, v katerem se kuhajo kožice. Jernejček je pa tudi znal ribati, kakor malokdo.

Postajalo je vedno bolj hladno. Po dolgem dežju so nastali lepi dnevi in jasne noči, ali mrzlo je bilo, da se je dan za dnevom bolj opažala potreba tople peči.

»Mama, kdaj bodemo zakurili v sobi?«

»Počakajte, vi zmrznjenci nadležni!«

»Zakurite, zakurite, mamica, bode tako ugodno pri topli peči in mi bomo pridni in poslušni; nanosili bodemo vam drv, kolikor bodete hoteli!«

Mati niso ničesar dejali, le nasmejali so se malo. Vendar, ko smo se nekega jutra prebudili, čulo se je v peči nekako pokanje, a po sobi se je razlivala prijetna gorkota.

»Ala, zakurjeno je, v peči gori!« oglasila so se vesela otročja grla. V posteljci ni bilo več obstanka nego hitro na noge in k peči. Ojej, kako je grela!

V tem so se vrata odprla, in v hišo so vstopili mati. Mi srajčniki smo jih veselo pozdravili, mati so pa resno dejali :

»Vidiš jih nadlog razposajenih! Sedaj tu pri peči gosli kažejo. Hajde, hitro se umite, oblecite in molite jutranjo molitev, drugače precej ogenj pogasim.«

E, ni bilo druge, morali smo poslušati dobro mamico. Tako stori vsako dobro dete, zapomnite si vi, moji čitateljčki. Zjutraj, ko se prebudite, vstanite hitro, ne da bi se povaljevali po postelji. Napravi se križ, oblečejo se hlačice ali pa krilce, potem pa k umivalnici. Tistega ne, da bi se kateri vode bal in se kar le tako v naglici malo poškopil. Voda je za to, da se človek umije, in če je bolj hladna, bolje je, potem bodete bolj bistri in zdravi. Ko je to dovršeno, obleče se še druga obleka, pogladijo se lasje in potem se poklekne pred sveto sliko ali križ, kar imate gotovo vsi v sobi, in se opravi lepo pobožno jutranja molitev. Če bodete tako delali, ljubil vas bode Bog in vaši stariši, a za peč in za druge stvari bode preostalo še vedno dosti časa.

Storili smo, kakor so velevali mati, a ko je bilo vse dovršeno, potem smo se pa tudi pogreli. Bilo je tako ugodno ōndi. Prinesli smo si debeljačinih (koruzinih) strokov in smo začeli ružiti debeljačo, katere rumena zrnca so tako rada padala v slamnati peharček. Prisedel je k nam še dedek, in tedaj se je začelo šele pravo življenje. Bilo je pripovedek in ugank kot debeljačinih zrnc. To smo poslušali!

Med tem je pa tudi začelo snežiti. Najpoprej so padali bolj redki sneženi kosmiči, potem pa vedno bolj gosti, kakor da jih sipljejo angeljčki iz nebes. Sneg je pobelil goro in dolino. Malo tesno nam je bilo takrat v sobi. Vedno je kateri smuknil venkaj, da se malo poigra s snegom. Vendar sneg je bil mrzel, pa smo se zopet vračevali k topli peči, katera je tako ljubeznivo grela. Kaj nam ni bilo lepo?

Vendar prišlo je še večje veselje. Čuli smo že toliko, da sv. Nikolaj ljubi dobre otroke, in sv. Nikolaj se je bližal. Ne bodem se hvalil, nismo bili tako dobri ne, da ne bi mogli biti boljši. Marsikaj nam je vest očitala, zato se je pa trebalo popraviti in rado in mnogo moliti in ubogati stariše. Od sedaj smo bili čisto drugi, pa smo se nadejali, da nam bode sv. Nikolaj vendar nekaj prinesel. In nismo se motili, saj je tako dober sv. Nikolaj. Bil je lep pogled onega jutra na njegov praznik na one krožnike na mizi, kateri so bili napolnjeni z najbolj raznovrstnimi darili. Bilo je tu rdečih jabolk, suhih sliv, sladkih rožičev, lešnikov in orehov, svetih podob in knjig, ali bila je tudi šiba, katera nam je hotela povedati to-le: »Pazite, otroci, da ostanete vedno dobri, sicer bodem vam jaz drugače pela. Bodite takovi, kot da je vsaki dan praznik sv. Nikolaja, ker le tedaj bodete dobri otroci. In dobre otroke ljubi Bog in vsi dobri ljudje!«

Z dežja pod kap.

»Le poglej ga otroka, da ga ni od nikoder in ga ni, pa gnati bi bilo že davno treba!« tako so tarnali Mihčeva mati iz Gabrice precéj nejevoljni, ker je bil njih devetletni sinček Tonček že pred jedno uro nekam izginil. »Pa da bi vsaj vedela, kje iskati ga! Saj pravim no in še rečem, kadar je pri nas sejem, vselej zmešajo tiste igrače Tončku glavo, da nekaj dnij prej in potlej kar nič ne sliši!«

Mihčev Tonček pa je tačas radovoljno preskakoval s tovariši kole, na katere so živino privezovali ob semanjih dneh. Da bi si lahko raztrgal hlačice, to mu ni belilo glave, saj jih ni sam kupoval in plačeval. Polagoma so se porazgubili tovariši, bilo je namreč tudi njim treba gnati živino na pašo kakor Tončku. Le-ta je pa še stekel na gabrški trg, kjer so bili še od zadnjega sejma postavljeni »štanti«. Po stokrat so že preiskali otroci, ni li kak kupovalec ali prodajalec izgubil kaj denarja, zato Tonček sedaj ni stikal po tleh, temveč spenjal se je po »štantih« in obešal nanje tako dolgo, da se je jeden podrl. Tresk, tresk — lop, lo—op je dejalo, ko je prevrgel prvi »štant« še dva sosednja. Tonček jo je komaj odnesel, da ga ni oplazil podirajoči se drog. Sam ni vedel, kam bi se dejal in kam bi tekel, da bi bilo najvarneje; konec trga se je namreč že pokazal občinski sluga, kakor bi bil izrastel iz tál. In to je vedel Tonček iz lastne izkušnje, da ima ta mož težko in trdo roko, naj pade na glavo ali kamorkoli. Kaj bi bilo šele sedaj? Zato se ni dolgo pomišljal, temveč zamižal je nekoliko, potem pa šinil med dvema hišama s trga. Tamkaj je sicer vpil občinski sluga, ljudi po hišah je preplašil ropot, a trg je bil prazen.

Tonček je pribežal domov in brž odvezal kravici ter glasno vpil: »Sivka — gej, no, rdečka gej!« To je delal zato, da bi nihče ne slutil, da je on na trgu podrl »štante« in da bi sum bil na koga drugega. Mihčeva hiša je stala namreč bolj na kraju Gabrice, in zato tu še nihče ni vedel, kaj se je zgodilo na trgu.

Mihčeva mati so bili že namenjeni, da bodo dobro ošteli Tončka, ko se vrne domov, toda sedaj so ravno posnemali mleko in niso utegnili. Morda bi mu bili pa tudi prizanesli, saj so slišali, kako hiti Tonček z živino na pašo.

Tonček je bil sedaj z živino v senožetih in oddahnil si je nekoliko. A miren ni bil. »Bog sam vé, ali me je poznal občinski sluga, ali me ni?« to mu je rojilo po glavi. Toda kmalu so ga jele nadlegovati nove težave. Tako strašno se je gnalo tam za gorami, čedalje bolj se je oblačilo, čedalje bliže je grmelo in treskalo. Ni preteklo tri četrti ure, pa so jele padati debele kaplje. Tonček je šel vedrit pod košat gaber, sivka in rdečka pa sta se pasli ne daleč od njega ob grmovju. Kar zagrmí, dež se usuje in kravi zbezljata, sevéda proti domu. Tonček pa ni vedel, ali bi jo ubral za kravama, ali bi počakal pod gabrom, da bi se preletelo. Kajpak najrajši bi bil doma, toda morda že vedó, da je on podrl »štante«, morda ga že čaka doma občinski sluga.

Ploha je bila ob gabrove veje, Tončku pa so tudi padale debele kaplje po licu. Kar zasliši zategnjeni: »To—o—nček!« pa še enkrat: »To—o—onček!« Znan se mu je zdel glas, popolnoma pa vendar-le ne. »Kaj, če bi bil občinski sluga?« mislil si je in molčal. Toda kmalu so ga našli mati, ki so ga šli iskat, brž ko sta pribezljali domov sivka in rdečka brez Tončka. Ravno so pobirali s preslico pepel iz peči, da bi zakurili za večerjo, ko sta kravi primukali proti hiši. Ker Tončka ni bilo za njima, kakor drugekrati, šli so ga iskat privezavši kravici.

Našli pa so ga šele potem, ko so šli za dobrih dvajset korakov od njega naprej.

»Kako pa da me nisi poklical? Ali me nisi videl, ko sem šla mimo tebe?« vprašali so ga mati.

»Seveda sem vas videl — pa sem mislil, da je še kdo drug z vami«, opravičeval se je Tonček.

In sedaj je povedal Tonček, koliko skrbij so mu prizadejali nesrečni »štantje«.

»Zakaj mi nisi vsega odkritosrčno povedal?« karali so ga mati dobrohotno; »čemu ti je ta strah? Pa pod gabrom stojiš ob taki nevihti! Kako lahko bi treščilo v gaber! Le mene vselej ubogaj in meni vse zaupaj!«

Tonček je šel moker z materjo domov ter bil te misli, da je najbolje vsako krivdo précej priznati, drugače zabrede človek iz stiske v stisko in težavo, prav res »z dežja pod kap«.

Kajtimar.

Jagnje in volk.

Volk, ki je bil že marsikatero jagnje raztrgal in pri vsakem imel priliko opazovati jednako potrpežljivost, začne nekega dné primerjati svojo divjost z jagnjetovo pohlevnostjo. »Seveda«, reče končno sam sebi, »ko bi imela ovca moje zobe in mojo moč, bila bi ravno tako huda kakor jaz; tako je pa lahko krotka in potrpežljiva, ker nima moje moči in sposobnosti za nasprotno zle lastnosti.« — Hudobnež nerad prizna čednosti blagih ljudi, ker sicer bi moral zavreči svoje lastne napake in pregrehe.

Zvezdica — spominčica.

Ytujini deček mlad bedi.
Večer hladi mu lice rdeče.
Na zvezdice oko strmi,
Srce utriplje koprneče.

Na zvezdice oko strmi
In čudi se nebeškim kresom.
V višave duša mu vzleti,
Na zemlji biva le s telesom.

V višave duša mu vzleti,
Po nebu plove med zvezdami ...
Do zvezde plove, obstoji,
Do zvezde znanke nad gorami.

Do zvezde plove, obstoji,
Domače gleda z nje vrtove,
In sredi, sredi med vrtmi,
Glej, domek babice njegove!

In sredi, sredi med vrtmi
Presnjal je pre'epe čase,
Detinske čase jasnih dni
V naročju žene srebrolase.

Detinske čase jasnih dni
Sedaj mu riše mlada duša.
In z nova v duhu jih živi
In z nova njih sladkost okuša.

In z nova v duhu jih živi.
V oko prisveti mu solzica ...
Na nebu zvezda zadrhti,
Utrne se nebes kresnica.

Na nebu zvezda zadrhti,
Zamre za goro pramen zlati.
Umeješ deček zvezdo ti? ...
Umrta ti je stara mati.

Naum.

Dete in veter.

»Čakaj, čakaj, kam hitiš,
Mrzli veter, nagli piš?
Kaj po zraku z listjem letaš,
Kaj raz ceste prah pometiš?«
»Dete malo, ljubček moj,
Vso novost izveš takoj!
Čuj, mogočna vam kraljica
V malo dneh pokaže lica,
V malo dneh prispeje k vam,
K vam prispeje in drugam.
Mene je naprej poslala,
Tako mi povelje dala:
,Vse pometi in pospravi,
Svetu moj prihod objavi!'
Ko izpolnim njen ukaz,
Svoj pokaže vam obraz.
Plašč snežen ovija nje teló,
Svetel biser njeno je okó.

Iz ledú njen voz je narejen,
Z venci iz snega ves okrašen,
Konja sta ji vetra dva,
Hitra kakor blisk obá.
V njeni desni žvižga bič,
Da odmeva dol in grič.
Silen zbor za vozom se vali —
Videl svet jednakega še ni.
Koder vodi ga stopinja,
Z belim prtom svet pregrinja,
Bisere na prtú seje,
Z ivjem kiti gole veje.
Potok, ki čez polja hruje,
Brž v okove trde vkuje.
Če pa tebe, dete, vne dobi
Brž za peč te v hišo zapodi!«

Gregor Gornik.

LISTJE IN CVETJE.

Jezdec Milko.

Milko palico zajaha
In takó-le se pobaha;
„Moj konjiček, hijahé,
Kakor veter brzo gré!“

Urno palico potegne,
Kakor da konjička dregne,
Pa poskoči — spodleti,
V blatu siromak leži.

„Joj“ kriči iz vsega grla,
„Palica se mi je strla!“
Míllica pa reče: „Veš,
Bratec, hodi rajši — peš!“

L. Črnej.

Uganke.

1.

Beseda s „t“ na mig pové,
Kar s „k“ prav rada jé.

2.

Ko samo se premiče,
Na ples kolesa kliče;

Če s „k“ začneš besedo to,
Zapoje ptica ti sladko;
In „a“ na rep obesi ptici, —
Joj, to pa nosi smrt cvetlici.

3.

Ko pomladnje solnce sine,
Ž njim se rod drevces oblači;
Ako sredi sí tujine,
Pošljejo ti ga domači.
Kdo naj hodi v kraje tuje
In pomladi pričakuje? —
Zdaj upiraš vanj oko,
Pa povej mi, kaj je to?

(Odgonetke ugank v prihodnjem listu.)

Listnica.

Za rešitev rebusa v 1. številki »Vrtčevi« je se čas do 15. febr. Žrebalo se bode le z imeni tistih rešilcev, kateri so prav rešili. Nekaj do sedaj poslanih rešitev je napačnih; ako torej taki rešilci ne popravijo pravočasno svoje pomete, ne bode se nanje oziralo ob žrebanju. Jako nas veseli, da se čitatelji lista tako zanimajo za rebus; ako bode udeležba zelo obilna, utegnemo še pridejati kako darilce.

Naročila na „VRTEC“ se še vedno vsprejemajo. Prosimo, da bi oni, katerim smo prvo številko lista poslali na ogled, v kratkem poravnali naročnino ali vsaj naznanili, so-li naročniki listu ali ne, da se more prej ko prej stalno urediti imenik naročnikov. V to svrhu naj nam vrne list, komur ne ugaja in si ga ne misli naročiti. — Za šolske knjižnice in darila toplo priporočamo prejšnje letnike, ki se prodajajo po znižani ceni in sicer stane letnik 1877 vezan 1 gld. 80 kr., nevezan 1 gld. 50 kr.; letnik 1882 do 1890 à 2 gld., nevezan 1 gld. 70. kr.; letnik 1891 do 1894 à 2 gld. 60 kr., nevezan 2 gld. 30 kr. Kdor vzame po več letnikov skupaj, dobi jih po še bolj znižani ceni. Dobivajo se pri vdovi pokojnega vrednika, g. Ivani Tomšič, sv. Petra cesta št. 6.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Upravništvo „Vrtčevno“, sv. Petra cesta št. 6. — Uredništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.